MEDICATIE VERHAAL OVER PIJNSTILLERVERSLAVING ROEPT VRAGEN OVER VERANTWOORDELIJKHEID OP

▶ **De zware pijnstiller Oxycodon kan verslavend werken.**
FOTO ROB ENGELAAR

‘Je zit in een heel kwetsbare positie als patiënt’

Je slikt maandenlang de zware pijnstiller oxycodon op doktersrecept. Dan blijk je ineens verslaafd te zijn. Wiens schuld is dat dan? Rinske Postma verwijt het haar artsen, sommige lezers van de Stentor reageren kritisch. Hoe zit het met de eigen verantwoordelijkheid van de patiënt?

Francisca Muller

De reacties zijn niet mals als Rinske Postma haar verhaal doet in de Stentor (15 november). Ze slikt langdurig oxycodon, voorgeschreven door diverse specialisten. Ze verandert naar eigen zeggen langzaam in een zombie. Pas als ze iets op televisie ziet over dit middel valt het kwartje: ze is verslaafd. Beetje laat, vinden sommige lezers.

‘Hoezo kun je niet weten wat voor middel dit is?’ schrijft iemand onder het artikel.

En: ‘De gebruiker heeft ook een eigen verantwoordelijkheid. Bijsluiters lezen, jezelf informeren via internet, vragen stellen aan je arts. Niet klakkeloos slikken.’

Anke Lambooij snapt de reacties wel, maar weet ook dat het in de praktijk niet zo simpel is. „Als patiënt zit je in een kwetsbare positie.”

Artsen en patiënten wachten soms op elkaar, dat is best zorgwekkend

– Anke Lambooij, Instituut Verantwoord Medicijngebruik

Lambooij werkt bij het Instituut Verantwoord Medicijngebruik (IVM) en weet veel over oxycodon, waar al jaren zorgen over zijn.

Dit medicijn valt onder de Opiumwet. Het is onmisbaar bij ernstige pijnklachten en bij kanker, en tegelijkertijd berucht om het verslavende effect. Het IVM hamert al jaren op goede voorlichting en op terughoudendheid bij het voorschrijven.

20 procent

Toch kan het zijn dat de informatie van de arts niet (goed) overkomt bij de patiënt. Lambooij: „We weten dat mensen ongeveer 20 procent onthouden van zo’n gesprek. De arts moet daar alert op zijn, maar de patiënt zelf ook: heb ik dit allemaal goed begrepen? Zeker omdat ‘samen beslissen’ in de zorg toeneemt.”

Ook de apotheek heeft die informatieplicht. Wie voor het eerst oxycodon komt ophalen, krijgt mondelinge en schriftelijke uitleg mee. „Vaak wordt het maar kortdurend gebruikt, juist vanwege de verslavingsgevoeligheid.”

Lastiger wordt het bij herhaalrecepten. Er is dan veel minder persoonlijk contact, recepten worden vaak telefonisch aangevraagd en afhalen kan in een kluisje.

„Sommige ziekenhuizen hebben de regel dat een arts pas weer een nieuw recept mag geven als hij de patiënt gezien heeft. Ook zijn er apotheken die bij een herhaalrecept voor oxycodon altijd bellen met de voorschrijvende arts: was dit echt de bedoeling? Maar dit vangnet is er niet overal.”

‘Iemand’

Bovendien denken veel mensen ten onrechte dat ‘iemand’ hun medicijngebruik wel in de gaten houdt. „Bijvoorbeeld de apotheek. Maar de apotheek weet niet waarom iemand oxycodon gebruikt, of dat kortdurend voor een gekneusde rib is of langdurig vanwege een kankertraject. En kan daarmee geen inschatting maken of het te lang gebruikt wordt.”

Jaarlijkse medicijnen-apk?

Eén op de zes mensen die langere tijd pillen slikt heeft daarover geen of bijna geen contact met de arts, weet de Patiëntenfederatie Nederland uit onderzoek.
„Wij pleiten voor een medicijnen-apk”, zegt Tijmen Hendriksen van de Patiëntenfederatie. „Een jaarlijks gesprek over het medicijngebruik en of dat nog bij je past.”
Zo’n gesprek kan ook helpen om het overzicht weer te krijgen. „Door alle verschillende systemen in de zorg is er geen goede uitwisseling van informatie. Dat kan fouten in de hand werken.”

Ook een huisarts is niet altijd volledig op de hoogte. „Specialisten informeren huisartsen per brief. De huisarts moet die informatie handmatig in het eigen dossier zetten. Daar is soms geen tijd voor en het is foutengevoelig.”

Een paar jaar geleden deed het Instituut voor Verantwoord Medicijngebruik een onderzoek bij zijn patientenpanel. „Daar kwam uit dat mensen dachten dat ze van de arts of apotheker wel bericht zouden krijgen als het tijd was om te stoppen.”

„Terwijl artsen en apothekers er juist van uitgingen dat patiënten wel aan de bel zouden trekken. Ze wachten op elkaar, dat is best zorgwekkend.”

Zo kan het gebeuren dat iemand langdurig een middel blijft slikken waar hij toch echt – ooit – voor gewaarschuwd is. Maar is dat de patiënt zelf te verwijten?

Nee, zegt Lambooij resoluut. „Je zit in een heel kwetsbare positie als patient. En niet iedereen is even mondig. Het is logisch en terecht om erop te vertrouwen dat de zorgverlener het goede medicijn voor je kiest.”

Wat kun je wel doen als patiënt? „Je inlezen op betrouwbare websites als thuisarts.nl, apotheek.nl of kijksluiter.nl. Op die laatste site staan video’s met uitleg. Vergeet niet dat 2,5 miljoen mensen in Nederland moeite hebben met lezen en schrijven. En durf naar je apotheek of arts te stappen met vragen. Trek gewoon de stoute schoenen aan.”